

AĞRI VE KONTROLÜ

Editör

Doç. Dr. Sevilay ERDEN

© Copyright 2021

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN
978-625-7679-77-0

Sayfa ve Kapak Tasarımı
Akademisyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı
Ağrı ve Kontrolü

Yayıncı Sertifika No
47518

Editör
Sevilay ERDEN
ORCID iD: 0000-0002-6519-864X

Baskı ve Cilt
Göktuđ Ofset

Yayın Koordinatörü
Yasin Dilmen

Bisac Code
MED093000

UYARI

Bu üründe yer alan bilgiler sadece lisanslı tıbbi çalışanlar için kaynak olarak sunulmuştur. Herhangi bir konuda profesyonel tıbbi danışmanlık veya tıbbi tanı amacıyla kullanılmamalıdır. *Akademisyen Kitabevi* ve alıcı arasında herhangi bir şekilde doktor-hasta, terapist-hasta ve/veya başka bir sağlık sunum hizmeti ilişkisi oluşurmaz. Bu ürün profesyonel tıbbi kararların eşleniği veya yedeği değildir. *Akademisyen Kitabevi* ve bağlı şirketleri, yazarları, katılımcıları, partnerleri ve sponsorları ürün bilgilerine dayalı olarak yapılan bütün uygulamalardan doğan, insanlarda ve cihazlarda yaralanma ve/veya hasarlardan sorumlu değildir.

İlaçların veya başka kimyasalların reçete edildiği durumlarda, tavsiye edilen dozunu, ilacın uygulanacak süresi, yöntemi ve kontraendikasyonlarını belirlemek için, okuyucuya üretici tarafından her ilaca dair sunulan güncel ürün bilgisini kontrol etmesi tavsiye edilmektedir. Dozun ve hasta için en uygun tedavinin belirlenmesi, tedavi eden hekimin hastaya dair bilgi ve tecrübelerine dayanak oluşturması, hekimin kendi sorumluluğundadır.

Akademisyen Kitabevi, üçüncü bir taraf tarafından yapılan ürüne dair değişiklikler, tekrar paketlemeler ve özel leştirilmelerden sorumlu değildir.

GENEL DAĐITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

“Ağrı, hastanın söylediğidir” sözü, hasta ile sağlık personeli arasında olması gereken güven ilişkisinin en önemli örneklerinden biridir. Sağlık profesyoneli mevcut ya da olası doku hasarının tek şahidi olduğu için hastaya güvenirken, hasta da ağrısını bilgi ve deneyimi ile dindirebileceğine inandığı sağlık profesyoneline güvenir. Bu bağlamda, bizler bu güvenin gerektirdiği bilgiyi okuyarak ve deneyimleyerek kazanabiliriz.

Bildiklerimizi ve deneyimlerimizi paylaşmak üretmenin en güzel yoludur. Bu bağlamda, sağlık profesyonellerinde ağrı farkındalığı yaratacak ve ağrının kontrolünü sağlayacak bilgiyi içeren güncel kaynaklara ihtiyaç vardır. Bu kitapta, ağrının biyopsikososyal yönü, ağrı değerlendirmesi, analjezi yöntemleri, kanıta dayalı uygulamalar ve ağrı yönetim sürecinin değerlendirilmesi gibi konular ayrıntılı şekilde uzmanlar tarafından ele alınmıştır.

Bu kitabı,

Varlıkları ile yüreğimde her mevsim bahar çiçekleri açtıran oğlum Yücel’e
ve kızım Melisa’ya,

Pandemi sürecinde sağlık sisteminin yükü omuzlayarak, canla başla çalışan tüm sağlık profesyonellerine ithaf ediyorum.

Sevilay ERDEN

İÇİNDEKİLER

1. Bölüm	Ağrıya Giriş.....	1
	<i>Prof. Dr., Fatma ETİ ASLAN</i>	
	<i>Uzm. Hem., Nurşah BÜYÜKÇAMSARI ŞANLIER</i>	
2. Bölüm	Ağrının Kültürü	9
	<i>Dr. Öğr. Üyesi, Selda POLAT</i>	
3. Bölüm	Yaş, Cinsiyet, Kültür ve Ağrı Algısı.....	23
	<i>Arş. Gör., Muaz GÜLŞEN</i>	
	<i>Prof. Dr., Sevban ARSLAN</i>	
4. Bölüm	Ağrı Fizyopatolojisi.....	31
	<i>Uzm. Dr., Oktay Faysal TERTEMİZ</i>	
	<i>Prof. Dr., C. Avni BABACAN</i>	
5. Bölüm	Ağrı Tipleri ve Sınıflandırılması	41
	<i>Uzm. Dr., Oktay Faysal TERTEMİZ</i>	
	<i>Prof. Dr., C. Avni BABACAN</i>	
6. Bölüm	Ağrının Psikososyal Boyutu.....	49
	<i>Arş. Gör., İrem AYYAT</i>	
	<i>Dr. Öğr., Üyesi, Azize ATLI ÖZBAŞ</i>	
7. Bölüm	Özel Ağrı Türleri	75
	<i>Öğr. Gör., Sevgi DENİZ DOĞAN</i>	
8. Bölüm	Kontrol Edilemeyen Ağrının Hasta Sonuçlarına Etkisi.....	97
	<i>Arş. Gör. Dr., Nevra KALKAN</i>	
	<i>Doç. Dr., Sevil GÜLER</i>	
9. Bölüm	Ağrı Değerlendirmesi	109
	<i>Arş. Gör., Canan KANAT</i>	
	<i>Doç. Dr., Gülay ALTUN UĞRAŞ</i>	
10. Bölüm	Ağrı Tedavisi	127
	<i>Uzm. Dr., Çile AKTAN</i>	
	<i>Prof. Dr., Didem AKÇALI</i>	
11. Bölüm	Ağrı Tedavisinde Farmakolojik Olmayan Yöntemler	151
	<i>Doç. Dr., Songül KARADAĞ</i>	
12. Bölüm	Ağrı Tedavisinde Güncel Yaklaşım: Multimodal Analjezi.....	165
	<i>Doç. Dr., Serpil YÜKSEL</i>	

---

13. Bölüm	Özel Hasta Gruplarında Ağrı Kontrolü	181
	<i>Doç. Dr., Yeşim YAMAN AKTAŞ</i>	
14. Bölüm	Ağrı Kontrolünde Hemşirenin Sorumlulukları.....	207
	<i>Doç. Dr., Sevilay ERDEN</i>	
15. Bölüm	Akut Ağrı Kontrolünde Kanıta Dayalı Uygulamalar	217
	<i>Arş. Gör., İlknur TURA</i>	
	<i>Doç. Dr., Sevilay ERDEN</i>	
16. Bölüm	Ağrı Yönetimini Değerlendiren Ölçekler	235
	<i>Doç. Dr., Yeşim YAMAN AKTAŞ</i>	
	<i>Doç. Dr., Sevilay ERDEN</i>	

YAZARLAR

Didem AKÇALI

Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Algoloji BD
ORCID iD: 0000-0003-3590-5531

Sevban ARSLAN

Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi Sağlık
Bilimler Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği AD
ORCID iD: 0000-0002-8893-9391

Fatma ETİ ASLAN

Prof. Dr., Bahçeşehir Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi, Hemşirelik Bölümü
ORCID iD: 0000-0003-0965-1443

C. Avni BABACAN

Prof. Dr., Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi
Algoloji BD
ORCID iD: 0000-0002-4329-7348

Yeşim YAMAN AKTAŞ

Doç. Dr. Giresun Üniversitesi Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü,
Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği AD
ORCID iD: 0000-0001-7403-4949

Sevilay ERDEN

Doç. Dr. Çukurova Üniversitesi Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları
Hemşireliği AD
ORCID iD: 0000-0002-6519-864X

Sevil GÜLER

Doç. Dr., Gazi Üniversitesi Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Cerrahi
Hastalıkları Hemşireliği AD
ORCID iD: 0000-0002-4312-560X

Songül KARADAĞ

Doç. Dr. Çukurova Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları
Hemşireliği AD
ORCID iD: 0000-0003-0604-8008

Gülay ALTUN UĞRAŞ

Doç. Dr., Mersin Üniversitesi Hemşirelik
Fakültesi, Cerrahi Hastalıklar Hemşireliği AD
ORCID iD: 0000-0001-6804-5035

Serpil YÜKSEL

Doç. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıklar
Hemşireliği AD
ORCID iD: 0000-0001-6881-8288

Azize ATLI ÖZBAŞ

Dr. Öğr. Üyesi, Hacettepe Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri
Hemşireliği AD
ORCID iD: 0000-0001-7614-6354

Selda POLAT

Dr. Öğr. Üyesi, Bahçeşehir Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik
Bölümü
ORCID iD: 0000-0002-1360-401X

Nevra KALKAN

Arş. Gör. Dr., Gazi Üniversitesi Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları
Hemşireliği AD
ORCID iD: 0000-0003-4536-7933

Sevgi DENİZ DOĞAN

Öğr. Gör., Isparta Uygulamalı Bilimler
Üniversitesi Uluborlu Selahattin
KarasoymYO
ORCID iD: 0000-0003-0311-2123

Çile AKTAN

Uzm. Dr., Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi,
Algoloji BD
ORCID iD: 0000-0003-1740-8339

Oktay Faysal TERTEMİZ

Uzm. Dr., İzmir Sağlık Bilimleri
Üniversitesi Tepecik Eğitim ve Araştırma
Hastanesi Algoloji Kliniği
ORCID iD: 0000-0002-6131-1756

İrem AYYAT

Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi, Psikiyatri
Hemşireliği AD
ORCID iD: 0000-0001-7385-2421

Muaz GÜLŞEN

Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi
Sağlık Bilimler Fakültesi, Cerrahi
Hastalıklar Hemşireliği AD
ORCID iD: 0000-0002-8356-8202

Canan KANAT

Arş. Gör., Mersin Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi
Hastalıkları Hemşireliği AD
ORCID iD: 0000-0002-9268-8345

İlknur TURA

Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi Sağlık
Bilimleri Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları
Hemşireliği AD
ORCID iD: 0000-0002-1371-9458

Nurşah BÜYÜKÇAMSARI ŞANLIER

Uzm. Hem., Bahçeşehir Üniversitesi
Hemşirelik Fakültesi
ORCID iD: 0000-0003-1426-5897